

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені А.С. МАКАРЕНКА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ЗАХІДНОЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У М. ПЛЗЕНЬ (ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI)
УНІВЕРСИТЕТ ДОКУЗ ЕЙЛЮЛЬ (SCHOOL OF FOREIGN LANGUAGES)

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
HRYHORIY SKOVORODA UNIVERSITY IN PEREIASLAV
SUMY A.S. MAKARENKO STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY
TERNOPIL VOLODYMYR HNATYUK NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
UNIVERSITY OF WEST BOHEMIA (ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI)
DOKUZ EYLUL UNIVERSITY (SCHOOL OF FOREIGN LANGUAGES)

МАТЕРІАЛИ

У Міжнародної науково-практичної конференції
«МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ І ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО:
ТОЧКИ ДОТИКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»

PROCEEDINGS
of the 5th International Scientific and Practical Conference
«CROSS-CULTURAL COMMUNICATION AND TRANSLATION STUDIES:
COMMON ISSUES AND DEVELOPMENT PROSPECTS»

Переяслав / Pereiaslav – 2022

УДК 81'25:316.77

M58

*Рекомендовано до друку вченою радою Університеті Григорія Сковороди в Переяславі
(протокол № 10 від 26 травня 2022 року)*

Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції: збірник наукових праць (м. Переяслав, 9 червня 2022 року) / Гол. ред. К. І. Мізін; Університет Григорія Сковороди в Переяславі. Переяслав, 2022. 244 с. (Електронна книга).

Редакційна колегія: К.І. Мізін, д-р філол. наук, проф. (гол. ред.), Л.П. Летюча, канд. філол. наук, доц. (заст. гол. ред.), Є.В. Костик, канд. пед. наук, доц. (відп. ред.).

До збірника увійшли матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку» у м. Переяслав 9 червня 2022 року.

Матеріали конференції надруковані українською, німецькою, англійською, французькою, російською, білоруською мовами та розподілені у збірнику за секціями, що заявлені у програмі конференції.

Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних спеціальностей.

Crosscultural communication and translation studies: common issues and development prospects : the fifth International scientific and practical conference: collection of scientific works (Pereiaslav, June 9, 2022) / Ed. by K.I. Mizin; Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav. Pereiaslav, 2022. 244 p. (Digital book).

This volume includes proceedings of the fifth International scientific and practical conference «Crosscultural communication and translation studies: common issues and development prospects», which took place in Pereiaslav on the 9th of June 2022. The proceedings are published in Ukrainian, German, English, French, Russian and Belarusian, they are grouped according to the conference workshops.

This book is presented for scholars, lecturers, post-graduate students and Philology students.

Відповідальність за достовірність викладених у публікаціях фактів, а також за можливі огріхи щодо технічного оформлення цих публікацій несуть їхні автори.

УДК 81'25:316.77

M58

© Університет Григорія Сковороди в
Переяславі, 2022

Микола Запововський
кандидат філологічних наук,
асистент кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства
Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича

Наталія Яремчук
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича
(Чернівці, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЕПІТЕТІВ У РОМАНІ Г. ГРАССА «БЛЯШАНИЙ БАРАБАН»

Як відомо, при перекладі епітетів з однієї мови на іншу перекладач повинен враховувати обидві сторони оригіналу: стилістичну та експресивну. Адже будь-який стилістичний засіб виражає емоційну чи оцінну дію. Крім того, при передачі стилістичного значення епітета переклад повинен так само вплинути на читача, як і текст оригіналу.

Матеріалом дослідження є німецькомовний роман Гюнтера Грасса «Die Blechtrommel» та його переклад українською мовою, виконаний Олексієм Логвиненком, «Бляшаний барабан».

Друком цей роман вийшов у 1959 році. У ньому розповідається про історію Німеччини з початку до середини ХХ сторіччя. Найважливіші моменти цієї історії відбуваються в особливий спосіб у життєписах чотирьох поколінь данцизької міщанської родини, її родичів, знайомих чи сусідів, а розповідь ведеться від імені головного героя Оскара Мацерата. Багато хто вважає, що цей літературний герой є найбільшим художнім відкриття Г. Грасса.

Об'єктом розвідки є епітети як поєднання стереотипних конструкцій з певними асоціаціями, а предметом – транслятивні особливості перекладу цих стилістичних засобів.

Проведений аналіз показав, що у перекладі роману найчастіше використовуваними є еквівалентний переклад епітетів та використання лексико-граматичних трансформацій. Наприклад: «...weise auf mein weißlackiertes Metallbett hin...» (Grass 1959, 5). – «... я щоразу показую на своє залізне ліжко, покрите білим лаком...» (Грасс 2005, 1).

У даному прикладі для досягнення адекватності перекладу перекладачем було здійснено лексико-граматичну трансформацію – заміну однієї частини мови іншою: іменник «Metallbett» перекладено словосполученням «залізне ліжко». До того ж, через граматичні відмінності двох мов, переклад прикметника «weißlackiert» зі збереженням його структури та форми є неможливим. Тому перекладач вдався до адаптивного перекладу, перетворюючи німецький прикметник «weißlackiert» на українське дієприкметникове словосполучення «покритий білим лаком».

Ось ще один приклад застосування перекладачем лексико-граматичних трансформацій: «Kratzen mit ihren Fingernagelscheren an meinem weißlackierten Bettgitter, kritzeln mit ihren Kugelschreibern und Blaustiften dem Lade langgezogene

unanständige Strichmännchen» (Grass 1959, 5). – «Дряпають манікюрними ножичками мої білі лаковані тратки на ліжку, малюють кульковими ручками й синіми олівцями довгастих непристойних чоловічків» (Грасс 2005, 1).

У цьому прикладі, як уже було сказано вище, легко прослідковується активне використання лексико-граматичних трансформацій. Таким чином німецькі іменники «*Fingernagelscheren*», «*Kugelschreibern*», «*Blaustiften*» та «*Strichmännchen*» були перекладені українськими словосполученнями відповідно як «манікюрні ножички», «кулькові ручки», «сині олівці» та «довгасті чоловічки».

Переклад епітетів абсолютними відповідниками також присутній. На перший погляд, може здатися, що такий вид перекладу є надто дослівним, але в обох мовах такі епітети тощо, мають ідентичну образну структуру та однакове, або ж ідентичне, значення. Наприклад: «...*den schwarzen Wald Goldkrug im Rücken saß sie und schob mit einem an der Spitze verkohlten Haselstock Kartoffeln unter die heiße Asche* (Grass 1959, 6). – «... вона сиділа спиною до чорного лісу Гольдкруг і обвугленою на кінці ліщиноюю палицею підсовувала бульби під гарячий попіл» (Грасс 2005, 4).

У вище наданому прикладі можна прослідкувати як і використання лексико-граматичної трансформації, так і перекладу за допомогою абсолютних відповідників, що свідчить про постійне застосування цих двох прийомів та поєднання їх при перекладі, а саме: прикметники «*schwarz*», «*verkohlt*» та «*heiß*» повністю відповідають прикметникам у тексті перекладу: «чорний», «обвуглений» та «гарячий». Згадана вище лексико-граматична трансформація застосовується автором при перекладі іменника «*Haselstock*», що у перекладі українською звучить як словосполучення «ліщинова палиця».

Способи перекладу епітетів у романі Г. Грасса «Бляшаний барабан»

№	Спосіб перекладу	Кількість, %
1	Лексико-граматична трансформація	10, або 33%
2	Переклад частковим відповідником	3, або 10%
3	Переклад абсолютним відповідником	17, або 57%

Проаналізувавши 30 прикладів вживання епітетів та їх перекладу, можемо стверджувати, що у переважній більшості випадків задля їх передачі перекладач використовує переклад абсолютними відповідниками.

Як видно з вище наведених прикладів, такий спосіб перекладу сприяє досягненню адекватності та цілковитої передачі задуму, бажаної структури та форми тексту автора.

Де використання абсолютних відповідників є недоцільним чи неможливим, з точки зору граматичних відмінностей двох мов, О. Логвиненко вдається до застосування лексико-граматичних трансформацій. Такий переклад повністю відповідає нормам української мови та є абсолютно тотожним за значенням.

Перспектива подальшого дослідження вбачається в порівняльному аналізі інших стилістичних засобів та труднощів їхнього перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

Grass, G. (1959). *Die Blechtrommel*. Frankfurt am Main: Fischer Bücherei KG.

Грасс, Г. (2005). *Бляшаний барабан*. Пер. з нім. Олексія Логвиненка. Київ: Юніверс.

Наталя Іваницька

*доктор філологічних наук, професор
завідувач кафедри іноземної філології та перекладу
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
(Вінниця, Україна)*

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ АБРЕВІАТУР АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ

Швидкий поступ суспільства потребує нових засобів мовної номінації. Кожна мова має обмежену кількість кореневих елементів, відтак, окрім традиційних засобів словотвору, популярності набирає аббревіація, яку загалом розглядають продуктивним видом саме лексичної компресії. З-поміж причини, що впливають на активність використання аббревіатур – прискорення темпу життя, суспільні та політичні зміни, збільшення потоку інформації. Медіа-дискурс – це середовище, що найчутливіше реагує на перелічені чинники. Відтак вивчення функціонування аббревіатур у медіапросторі, який є найсучаснішим зрізом мови, є актуальним для лінгвістичних та перекладознавчих досліджень (Бондаренко 2014; Єнікєєва 2002; Іваницька 2016).

Переклад медійних текстів має певні особливості, які необхідно врахувати і в процесі передачі аббревіатур. Варто зауважити, що медіатексти часто перекладають скорочено, адаптуючи інформацію до читацької аудиторії, стилістики і граматики цільової мови. Для англійськомовних медіатекстів вживання аббревіатур є типовим явищем, більшість із них є знайома читачам або ж легко вгадується із контексту. Зрозуміло, що аббревіатури, які не мають відповідників в іншій мові, потребують повного пояснення їхнього значення.

У процесі перекладу тексту, де є аббревіатури, необхідно передусім вибрати спосіб розшифрування цих одиниць, тобто визначити послідовність перекладу, а потім вже почати перекладати аббревіатури через їх значення і контекст. Насамперед слід зазначити, що не лише переклад, а й розшифрування аббревіатури, наприклад українською мовою, завжди буде викликати немалі труднощі для перекладача. Це пов'язано з тим, що багато скорочень не зафіксовані в словниках. Виняткові (текстові) аббревіатури використовуються окремими авторами чи видавцями з метою запобігання повторення, наприклад